

EESTI RAHVUSFONDI TEATED

Väljaandja: EESTI RAHVUSFONDI JUHATUS

No. 5(29)
Oktoober 1953

BALTI RIIKID RELVANA KÜLMAS SÕJAS

Märkimisvääraseid sündmusi, meie seisukohalt vaadatuna, oli Ameerika Ühendriikide saadikutekoja otsus 7. maist s.a. moodustada eritoimkond Balti riikide inkorporeerimise uurimiseks ja toimkonna esimehe Ch. Kersteni sõit Euroopasse, kus tema astus ühendusse balti pagulastega.

Mis oli selle taustaks?

Selleks on, et Ühendriikides tuntakse end ohustatuna Nõukogude poolt. Kuid vastandina kõikidele teistele riikidele, kes samuti elavad Nõukogude ohu all, on Ühendriigid veendunud, et kui peaks asi arenema sõjani, siis tuleksid võitjana välja nemad ja mitte Nõukogud. Teades aga, et sõda osutuks raskeks ja laastavaks, otsivad nad võimalusi sellest hoidumiseks. Ühe sellise võimaluse näevad nad võimsa nõukogudevastase liidu loomises. Seesugune liit teostub aga ainult siis, kui Ühendriigid suudavad veenda teisi, vähemaid ja oma nõrkuses teadlikke riike, et ainult liitumine Ühendriikidega on neile tagatiseks Nõukogude ohu vastu: - tuleb veenvalt näidata, et iga Nõukogude naaber ja tema mõjupiirkonna üleaadne varem või hiljem eranditult ja paratamatult langeb Nõukogude ikke alla.

Balti riikide saatust on sellaseid näiteid. Esitades laiale avalikkusele Balti riikide inkorporeerimise käigu ja selle tagajärgi balti rahvastele, manavad Ühendriigid silmade ette teistele nende saatust liitumisest hoidumise puhul. Et esitusviis oleks veenev, ei pea selles olema lünke, vasturääkivustest kõnelemata. See tingib inkorporeerimise käigu üksikasjalikku uurimist peensusteni ja seesuguste tunnistajate esiletoomist, kes näinud oma silmaga inkorporeerimise üksikasju või kogu olnud selles kaastegevad. Balti riikide inkorporeerimist uuriv komisjon on relvi külmas sõjas ja järjekordseks rünnakuks külma sõja tallermaal. Komisjon on tööriistu, et suurendada umbusaldust Nõukogude vastu, sest külma sõja kaotajaks osutub see, kelle vastu on tekkinud üldine umbusaldus. Aidakem igapidi kaasa selle rünnaku õnnestumiseks, varustades komisjoni andmetega meie kodumaa vallutamisest!

H. Perlitz
ERF-i esimees

ESTI RAHVUSFONDI TEGEVUSE ARUANNE 1.10.1952-30.9.1953

Tagasi vaadates ERF-i Rootsis 1952/1953. tegevusaastale võime rahuldustundega konstateerida kahte olulist asjaolu: 1) hoolimata üldise loiduse ja huvi puuduse maadvõtmisest meie pagulaskonnas rahvuslike küsimuste ja ürituste vastu, kaasa arvatud kodumaa vabastamise võitlus, on Eesti Rahvusfondi tegevus ometi püsinud elujõulisena, tööerksana ja laiu pagulashulki koondavana ning 2) möödunud tegevusaasta jooksul on ERF-i poolt algatatud ja teostatud ulatuslikke aktsioone Eesti maa ja rahva vabaduse taastamiseks ning on püütud ära kasutada iga võimalust meile osakssaanud ülekohtu esiletoomiseks ja meie iseseisvuse taastamiseks.

Et ERF-i tegevus on püsinud elujõulisena ja lõõgivõimsana, siis on äsja möödunud tegevusaasta sisulise töö kõrval lõppenud ka majanduslikult rahuldavana, sest eelarve on täidetud, isegi ületatud, ja ettenähtud tegevusülesanded sooritatud. See kinnitab rõõmustavat tõsiasja, et ERF-i liikmeskond ei ole muutunud tui-maks oma rahvusliku elu- ja saatusvõitluse vastu ega andunud ainult oma isiklikule heaolule. ERF-i liikmed on teinud oma parima, võttes osa meie välispropaganda toetamisest ja aidanud kaasa igaüks oma võimete kohaselt, et saabuks kord vabanemise tund kodumaa.

Aktsioonidest, mis algatati möödunud tegevusaastal, tuleb esile tõsta Eesti vabadusnõude apellile allkirjade kogumist ülemaailmses ulatuses.

Teiseks esitati ERF-i poolt detsembris 1952 kõigi UNO liikmesriikide delegatsioonidele, välja arvatud Nõukogude Liit ja tema satelliitriigid, protestkirjad ühes faktilise materjaliga ja selgitavate dokumentidega Nõukogude Liidu välisminister Võšinski valede ümberlükkamiseks, mida ta esitas UNO juriidilises komisjonis, seletades, et Balti riigid on vabatahtlikult ühinenud Nõukogude Liiduga ja elavad nüüd poliitiliselt ja majanduslikult õnnelikku elu.

Möödunud tegevusaastal on ERF-i poolt loodud rohkesti uusi kontakte ja süvendatud seniseid läänemaaailma valitsuste liikmetega, poliitikutega, professoritega, publitsistidega, ajakirjanikega j.t. ning mitmesuguste organisatsioonide ja asutustega, kes tunnevad huvi Ida-Euroopa ja seega ka meie küsimuste vastu.

Ühenduses sellega on ERF-i büroo poolt saadetud välja väga rohkesti eesti probleeme selgitavaid brošüüre, ülevaateid, kirju ja muid materjale. Seoses sellega on võidud kogeda, et läänemaaailmas hinnatakse ERF-i tegevust ja tuntakse huvi selle vastu, mida tõendavad nii paljud vastus-kirjad ERF-ile ja tema esimehele. Tsiteerime allpool vaid ühte nendest paljudest tunnustuskirjadest, mis USA senati väliskomisjoni esimees Alexander Wiley on saatnud ERF-i esimehele viimase tänu puhul A. Wiley'le tema poolt peetud kõnede eest 26. ja 29. juunil s.a., milles ta julgelt ja kindlalt mõistis hukka Nõukogude Liidu agressiivse poliitika. Selles oma vastuses A. Wiley ütleb: "Olen juba ammu teadlik sellest ohust, mis varitseb vaba maailma Nõukogude Liidu poolt. Olen pingutanud ja pingutan ka tulevikus kogu oma jõu tema eesmärkide paljastamiseks ja tema agressiivsete plaanide vastu võitlemiseks.

Väliskomisjon kasutab oma töös Teie poolt saadetud brošüüre. Hindan Teie NEWSLETTERIT, mida komisjon on saanud juba mõnda aega. Hindan väga Teie kommentaare.

Tähelepanavaks saavutuseks ERF-i töös möödunud tegevusaastal tuleb märkida ingliskeelse eesti luuleantoloogia "Anthology of Modern Estonian Poetry" ilmumist ERF-i algatusel ja majanduslikel pingutusil USA-s Florida Ülikooli kirjastusel. Antoloogia väljaandmine Ameerikas aitab loodetavasti kaasa meie kultuurilisele tutvustamisele anglosaksi maades ja täidab lünga meie kultuurpropaganda alal.

Samuti tuleb veel esile tõsta ERF-i osa USA Saadikutekoja poolt Balti riikide inkorporeerimise uurimiseks loodud komisjoni tööle kaasaaitamisel ja tunnistuste hankimisel kaasmaalastelt, kes teavad nende saatuslike päevade ja aegade sündmusist. See töö on alles teoksil ja viiakse läbi vastavalt komisjoni esimehe, rahvasaadik Ch. J. Kersteni soovile, mis ta avaldas kõneluses ERF-i esimehega 18.-21. septembrini s.a. Stockholmis viibides.

Üksikasjaliku ülevaate ERF-i 1952/1953.a. tegevusest annavad toimkondade ja rahalised aruanded, mis järgnevad allpool.

KIRJASTUSTOIMKONNA ARUANNE

Toimkonna koosseis: Renate Kaasik (juhataja), Elga Eliaser, H. Ester, A. Horm, Marta Kiisk, E. Krepp, K. Käärik, E. Laid, Adelaida Lemberg, Helene Purre, E. Pütsep, Zoja Raskasov, I. Vaher.

Kirjastustoimkond on möödunud tegevusaasta jooksul kontsentreerinud oma töö Esinduskogu poolt vastu võetud töökava üksikpunktide lahendamisele, kuid lisaks neile on tulnud tegelda veel mitmete, aasta jooksul üleskerkinud ülesannetega. Kuna möödunud aasta tegevuskavas seisis kahe peapunktina Eestit käsitleva materjali läbitöötamine ja artiklite kogu, resp. aastaraamatu väljaandmine, millised mõlemad on uudsed küsimused ERF-i töös ja kollektiivsele tööle ülesehitatavad tegevusalad, siis on kirjastustoimkonnal tulnud kulutada palju aega ja jõudu tööde kavandamisele ja läbirääkimistele autoritega, kuni lõpuks jõuti kokkulepetele nii ühes kui ka teises küsimuses.

1. NEWSLETTER ja raadio. NEWSLETTER jätkas ilmumist, samuti kui eelmisel aastal kaks korda kuus ja tema sisulises osas võiks märkida suurema tähelepanu pööramist Eestit käsitlevate artiklite avaldamisele.

Kodumaise materjali hankimist ja kasutamist on jätkatud eelmise aasta ulatuses ja seda on ohtralt kasutatud nii Rootsis ja mujal, et saada tõetruud pilti meie kodumaal valitsevast olukorrast.

2. Trükiste alal ilmus "Kolm kõnet anglosaksi auditooriumile", millest üks annab ülevaate iseseisva Eesti elust ja saavutustest mitmesugustel aladel, teine käsitleb meie maa vägivaldse annekteerimise käiku ja kolmas valgustab meie kultuuri-probleeme ja saavutusi nii iseseisvuse ajal kui ka paguluses. Teise trükisena ilmus eesti luuleantoloogia inglise keeles "Anthology of Modern Estonian Poetry" nime all, mis annab läbilõike meie luule paremikust kuni tänapäevani. Teos on saanud hea arvustuse ja tähelepanu osaliseks.

3. Eestit käsitleva materjali läbitöötamise korraldamine oli kirjastustoimkonnal raske ülesanne, kuna puudusid kogemused varasemast ajast ja seetõttu tuli läbi kaaluda mitmesuguseid ettepanekuid ja kavasid, et jõuda mooduseni, mis parimini vastab nii ERF-il käepärast olevate tööjõudude kui ja materiaalsetele kandejõudele. Neil põhjustel jäädigi peatuma ülevaateartiklite koostamise süsteemile, milline töö jaotati ära üksikute alade asjatundjate vahel. Osalt selle töö tulemused ja täiendavalt juurde organiseeritud lisaalad annavad Kersteni komisjonile saadetava ülevaate Eesti olukorrast alates esimesest okupatsioonist kuni tänapäevani. Viimati mainitud ülevaate koostamise tarvidus kerkis ERF-i töökavva ühenduses Kersteni küllaskäiguga Rootsi ja selle töö kiire iseloomu tõttu tuli kirjastustoimkonnal teha

pingutusi, et tööd tulemusi andval kujul käima panna. Ülevaade loodetakse lõpule viia selle aasta viimaste kuude jooksul ja selle läbiviimiseks on kirjastustoimkonna poolt valitud erikomisjon, mille juhatus kinnitas koosseisus: Mag. E. Krepp - toimetaja, liikmed: pr. H. Purre, prl. A. Lemberg, riigikohtunik P. Poom ja kirjastustoimkonna juhataja.

Üldse peab ütleva, et huvi meie kodumaa olukorra vastu on suur ja valminud ülevaated on loidnud elavat kasutamist nii konverentsidest osavõtjate poolt kui ka teiste poolt, kellel on ühel või teisel juhul tarvis olnud anda ülevaadet meie kodumaal valitsevast olukorrast.

4. Artiklite kogu, resp. aastaraamatu väljaandmiseks valiti kirjastustoimkonna poolt eritoimkond/ning selle eeltööd on arenenud niikaugele, et tema ilmumist on oodata 1954.aasta algul.

5. Rahvusvahelistele konverentsidele saadetavatele delegaatidele majandusliku toetuse määramiseks on kirjastustoimkond välja töötanud juhtnöörid, mille juhatuse kinnitas ja mis on aluseks võetud toetuste määramisel.

Rahvusvahelistest konverentsidest osavõtuks ja muudeks üritusteks välispropaganda otstarbel on antud ERF-i poolt toetust möödunud tegevusaastal alljärgnevalt:

1) Euroopa Liikumise Eesti Rahvuskomiteele Kr.300:- osavõtuks European Assembly of Political Youth kongressist 26.-31.okt.1952.a. Haagis. Osavõtjad: A. Horm Stockholmist ja V. Linnuste Strasbourgist.

2) Eesti Sotsialistliku Partei välismaa koondisele Kr.376:- osavõtuks 15.-17.okt.1952 Milanos peetud Kesk- ja Ida-Euroopa Sotsialistliku Unioni 5.kongressist, 18.-21.okt.1952.a. Sotsialistliku Internatsionaali 2.kongressist ja 23.-26.okt.1952 Pariisis peetud pagulasametiihingulise keskuse korralisest nõukogu koosolekust. Osavõtja: Joh. Mikhelson.

3) Eesti Liberaal-Demokraatlikule Koondisele Kr.100:- (täiendav toetus) min. A. Varma osavõtuks Euroopa Nõukogu täiskogu ja Liberaalide Unioni aastakongressist 25.-28.sept.1952.a. Strasbourgis.

4) Euroopa Liikumise Eesti Rahvuskomiteele Kr.300:- osavõtuks Euroopa Liikumise Ida- ja Kesk-Euroopa komisjoni koosolekust 22.nov.1952 Pariisis. Osavõtja: min. A. Rei.

5) Eesti Üliõpilaskonnale Rootsis Kr.100:- osavõtuks 12.-17.jaan.1953 Kopenhaagenis 3.rahvusvahelisest üliõpilaste konverentsist. Osavõtjad: Meemo Mäelo ja Valdo Nemvalts.

6) Euroopa Liikumise Eesti Rahvuskomiteele Kr.400:- osavõtuks Euroopa Liikumise Kesk- ja Ida-Euroopa komisjoni koosolekust 18.veebr.1953.a. Londonis. Osavõtja: min. A. Varma.

7) Eesti Vabadusmeelsetele Föderalistidele Kr.200:- osavõtuks Noorte Euroopaföderalistide Unioni kongressist-õppenädalast 30.märtsist-4.apr.1953 Pariisis - Sèvres'is, Unioni keskkomitee koosolekust 11.-12.apr.1953 Pariisis ja 9.-10.maini 1953 Unioni informatsioonipäevast Colmaris. Osavõtja: V. Linnuste.

8) Eesti Liberaal-Demokraatliku Koondise Noorte Sektsioonile Kr.300:- osavõtuks World Federation of Liberal and Radical Youth konverentsist 19.-27.maini 1953 Lääne-Berliinis. Osavõtjad: Endel Kuntsel ja prl. Heljo Mängel.

9) Eesti Vabadusmeelsetele Föderalistidele Kr.100:- osavõtuks Ida- ja Kesk-Euroopa eksiilnoorte kongressist ja keskkomitee koosolekust 5.-7.juunini 1953 Pariisis ja informatsioonipäevadest Mühlhausenis. Osavõtja: V. Linnuste.

10) Euroopa Liikumise Eesti Rahvuskomiteele Kr.300:- Euroopa Liikumise Noortesekretariaadi korraldatud Ida- ja Kesk-Euroopa probleemide konverentsist 4.-7.juunini 1953 Pariisis. Osavõtjad: Külle Kandre, Aleksander Terras ja Ilmar Laaban.

11) Euroopa Liikumise Eesti Rahvuskomiteele Kr.225:95 osavõtuks 20.juunil 1953 Strasbourgis Euroopa Liikumise Rahvusvahelise Eksekutiivbüroo koosolekust ja 24.juunil 1953.a. Pariisis Euroopa Liikumise Ida- ja Kesk-Euroopa komisjoni koosolekust. Osavõtja:min. A. Rei.

12) Eesti Liberaal-Demokraatliku Koondise Noorteseksioonile Kr.300:- osavõtuks 26.-30.juulini Oxfordis World Federation of Liberal and Radical Youth aastakongressist. Osavõtja: prl. Elga Eliaser.

13) Vabade Eestlaste Põllumajandusliidule Kr.650:- Euroopa Põllumajandusliidu (CEA) aastakongressist 4.-11.okt.1953 Sevillas. Osavõtja: Tõnis Kint.

14) Eesti Liberaal-Demokraatlikule Koondisele Kr.250:- osavõtuks 22.-25. aug.1953 Luxembourgis European Liberal Youth aastakongressist. Osavõtja: Arvo Horm.

15) Euroopa Liikumise Eesti Noorte Rahvuskomiteele Kr.400:- osavõtuks Euroopa Liikumise Noortesekretariaadi poolt 20.-30.juulini 1953 ja 1.-10.augustini 1953 Caenis korraldatud aktiivsete noortejuhtide õppelaagrist. Osavõtjad: Tõnis Tõnisson ja Koit Lüsi.

15) Eesti Skauttöö Keskusele Rootsis Kr.250:- osavõtuks 5.ülemaaailmsest vanemskautide kokkutulekust (Rover Mootist) augustis 1953 Šveitsis. Osavõtjad: 7-liikmeline eesti vanemskautide esindusgrupp.

Peale selle on ERF enda kanda võtnud NEWSLETTERI toimetaja pr. H. Purre kulud Kr.90:55 ühenduses tunnistuse andmisega UNO orjatöölaagrite uurimiskomisjonile 20.okt.1952 Genfis. Samuti on määratud veel toetust välis- ja kultuurpropaganda otstarbel:

1) Eesti Koolide Toetuskapitalile koguteose "Tammine rahvas" väljaandmiseks Kr.250:-;

2) Eksiilüliõpilaste Keskorganisatsioonile Rootsis informatsioonibülletääni rootsi keeles väljaandmiseks Kr.100:-;

3) Min. H. Lareteile Eesti Vabariigi 35.aastapäeva puhul külastajate-tervitajate vastuvõtu kuludeks Kr.100:-;

4) Vabade Eestlaste Põllumajandusliidule aastaraamatu III väljaandmiseks (ingliseelsete sisukokkuvõtete tegemiseks) Kr.50:-;

5) Eesti Teaduslikule Seltsile Rootsis aastaraamatu I väljaandmiseks ja välismaistele asutistele saatmiseks Kr.250:-;

6) Reino Sepp'ale Kr.20:- Rahvusvahelise Kergejõustiku Statistikutest Liidu liikmetele eesti kergejõustiku edetabeli saatmiseks koos ingliskeelse kaaskirjaga;

7) Eesti Gaidtöö Keskusele Kr.75:- käsiraamatu väljaandmiseks;

8) B. Mäelo kaudu annetatud "Picturesque Estonia" kulud Kr.54:- Islandi presidendile, valitsuse esindajale ja toimetaja Arni Olale.

6. Kaudse välispropaganda alal on toimekond tegutsenud elavalt. Eriti on rõhku pandud sel aastal atlaste läbiivaatamisele ja neis esinenud vigade puhul kas Eesti kohanime kirjutamisel või Eesti piiride suhtes on pöördutud vastavate kirjastuste ja geograafiliste seltside poole, et tulevastes trükkides vea parandataks. Nii on võetud ühendus Tiden'i kirjastusega ja järgmiste väljaannete toimetustega: Concise Oxford Atlas, Editors: D. P. Pickmore & K. F. Cook, Oxford University Press: 1953; Hammonds Library World Atlas, C. S. Hammond & Company, New York 1950, Skandinavisk Världsatlas, Gumperts förlag, Göteborg (ainult 1 viga: Muna-mag + Chudskoye) jne.

Yearbook of Education 1952, ilmunud Inglismaal käesoleval aastal, sisaldab Eesti haridusolude kohta käiva artikli, mille toimetuse oli tellinud Nõukogude Eesti haridusministrilt Voldemar Karli p. Oja'lt, kes selle ülevaate oli muidugi kirjutanud tuntud kommunistlike valedel abil iseseisvusaega maha tehes ja Nõukogude Eesti hariduselu ülistades. Kirjastustoimkonna algatusel võtsid meie õpetajate organisatsioonid Inglismaal ja Ameerikas kontakti selle aastaraamatu toimetajatega ja selgitasid neile niisuguse artikli ilmutamise sünnimatu, arvestades selle puhtkommunistliku propaganda iseloomu. Samuti on õiendatud ekslikke andmeid paljudes teistes suuremates entsüklopeedias.

Kirjastustoimkonna poolt koostati Hollandi Eesti Seltsi palvel raadiokõnetekst, mis sealses raadios Eesti Vabariigi 35.aastapäeval ette kanti.

Renate Kaasik
Kirjastustoimkonna juhataja

AKTSIOONITOIMKONNA ARUANNE

Aktsioonitoimkonda kuulusid: Martin Juhkam (juhataja), Julie Paljak, Margot Üksi, Enno Penno, Lembit Pihlberg, Rein Tarmet ja Vallot Linkvist (lahkunud enne tegevusaasta lõppu Kanadasse siirdumisel).

Aktsioonitoimkonna tegevuskava, Esinduskogu poolt kinnitatuna 1952/1953. aastaks, on leidnud võimaluste piires täitmist kõigis küsimustes vastavalt vajadustele, olukordadele ja tegijate tööväimele. Kuna aktsioonitoimkonna tegevuskava oli antud üldsuunalisena, oleks tehtu järjestus järgmine:

a) jõulu- ja uusaasta õnnesoovidest vabastamise aktsiooni teostamine ERF-kaudu eelmiste aastate eeskujul, millega on taotletud saada ERF-ile toetust ja mis möödunud tegevusaastal päris hästi õnnestus.

b) Eesti Vabariigi 35.aastapäeva tähistamine pidulikkude aktuste korraldamisega üle terve Rootsi, kusjuures Stockholmis korraldatud aktus Kontsertsaalis väljendas järjekordselt rahvusaaslaste isamaa-armastust ja üksmeelsust oma rohke osavõtuga rahvuslikult tähtsate sündmuste puhul.

c) Seoses Vabariigi aastapäevaga korraldati Stockholmis ERF-i toetamiseks traditsiooniline rahvuspidu, mis õnnestus väga hästi.

d) Samuti korraldati koos kirikuga - Vaikne nädal - ühenduses Eesti Vabariigi 35.aastapäevaga, mille raames kogunes igal öhtul ajavahemikul 23.-27.veebruari ni rohkel arvul inimesi kirikusse vaiksesse palvesse kodumaa ja sinna orjapõlve jäänud rahva eest.

e) Organiseeriti aktsioonitoimkonna juurde Naiskomitee, kelle ülesandeks on ERF-i üldrahvuslikes üritustes kaasaaitamine, eriti aga ERF-i majanduslike ettevõtete läbiviimisel.

f) Küüditamise aastapäeva tähistati koos kirikuga ja teiste kannatavate rahvastega ERF-i poolt Stockholmis ja teistes keskustes üle kogu Rootsi leinajumalateenistuste ja vastavasisuliste aktuste korraldamisega. Ühtlasi saadeti vaba maailma riigijuhtidele ja UNO-le ühine apell, millele olid alla kirjutanud raudeesriidetaguste rahvaste: eestlaste, lätlaste, leedulaste, poolakate, slovakkide, ungarlaste, bulgaarlaste ja rumeenlaste esindajad, nõudes "vägivaldselt okupeeritud maa-de kohest vabastamist".

g) Arvestades ja kaaludes rahvusvahelist välispoliitilist olukorda otsustas ERF-i juhatus aktsioonitoimkonna ettepanekul algatada käesoleva tegevusaasta ja üldse ERF-i tegevusaja jooksul suurima üritusena Eesti vabadusnõude apellile allkirjade kogumist, mille eesmärgiks on ülemaailmne organiseeritud vabade eestlaste apelleerimine suurriikide juhtidele, UNO-le, senaator Kerstenile ja teistele, et tuletada meelde meie õigustatud vabadusnõuet, kuid sellejuures juhtida ka lääneriikide tähelepanu kompromissipoliitika traagilistele tulemustele, mille vältimiseks tuleb koondada kõik jõud, et pidurdada Nõukogude Vene edaspidiseid veelgi suuremaid imperialistlikke ambitsioone.

Samuti on ERF-i mõtteks ergutada nimetatud aktsiooniga kaasmaalasi aktiivselt toetama ja isiklikult kaasa lööma rahvuslikus vabadusvõitluses ning tasandada teed edukamale ühisele tegutsemisele ja arusaamisele.

Aktsiooniga on liitunud: Austria, Põhja- ja Lõuna-Aafrika, Brasiilia, Hollandi, Prantsusmaa, Rootsi, Lääne-Saksamaa ja Taani eestlaskonnad, kuna organisatsioonide apelliga on liitunud eeltoodud maade ning Austraalia, Kanada ja Ameerika eestlaste organisatsioonid.

h) Tegevusaasta jooksul on aktsioonitoimkond püüdnud jõukohaselt teha kõik uute liikmete värbamiseks ning teostanud aktsioone liikmemaksude õigeaegseks laekumiseks.

Aktsioonitoimkonna juhataja on osa võtnud ERF-i esindajana mitmel korral suvipäevadest, suurematest kokkutulekutest ja osakondade külalisena andnud informatsiooni ERF-i tegevusest ning selgitanud ajakirjanduses kui ka vastavatel kogunemistel ERF-i poolt algatatud Vabadusnõude apelli mõtet.

Eriti teeneterohke tegevuse eest on tegevusaasta jooksul välja antud esmakordselt ka kuldmärke, samuti arvukaid hõbe- ja raudmärke.

Kuldmärgi on saanud: Rudolf Renning Stockholmi osakonnast, August Nurmiste Stockholmi osakonnast, kapten Evald J. Jakobson (London), Voldemar Palm Stockholmi osakonnast, Heino Riimar Göteborgi osakonnast ja Dr. Endel Aruja (London).

Hõbemärgi on saanud: minister A. Torma (London), peakonsul Joh. Kaiv (New York), Vaba Eesti Komitee esimees Leonhard Vahter (New York), Ernst R. Seim Stockholmi osakonnast, Johannes Karu Malmö osakonnast, Elmar Ojaste Göteborgi osakonnast, prof. Ants Oras Florida ülikoolist, Vidrik Saluste Linköpingist, Leonid Laid Stockholmi osakonnast, August Haamer, Bernhard Mäelo, Zoja Raskasov, Ivan Randmets - kõik Stockholmi osakonnast, Valdeku Nurmela Södertälje osakonnast.

Raudmärgi on saanud: Theodor Hunt, Julius Jakobson, Linda Jääger - Södertälje osakonnast, Kaarel Aidla Göteborgi osakonnast, Aliide Simsivart ja Willem Luik Göteborgi osakonnast, Johannes Lindvere Uppsala osakonnast, Voldemar Evald Stockholmi osakonnast, dr. Alfred Mosesse Vingåkerist, Jaan Reino, August Kask ja Paul Hansar Boråsist, Albert Tattar (Venezuela).

Martin Juhkam
.. Aktsioonitoimkonna juhataja

INFORMATSIOONITOIMKONNA ARUANNE

Informatsioonitoimkonda kuulusid: A. Purre (juhataja), P. Kangro, M. Põlde, H. Rajamaa ja K. Vildma.

Toimkonna tegevust võib jagada kolme ossa:

1. ERF büroo abistamine: kõnelejate ja kõnede hankimine osakondadele Eesti Vabariigi aastapäeva puhul, apellide ja üleskutsete koostamine ning tunnistuste hankimine Ch. Kersteni komisjonile.

2. ERF-i sihtide populariseerimine ajalehtedes. Eriti tõhusat tööd informatsiooni levitamise alal ERF-i tegevusest on teinud peasekretär A. Peets, kes iga nädal on andnud ajalehtedele ülevaateid ERF-i jooksvast tööst.

3. ERF TEADETE väljaandmine. TEATED on ilmunud käesoleval aastal iga kahe kuu tagant.

Informatsioonitoimkond on andnud välja ka Nõukogude Eesti administratiivse jaotuse kaardi, mida büroo kaudu on levitatud hea eduga.

Arnold Purre
Informatsioonitoimkonna juhataja

PAGULASKÜSIMUSTE TOIMKONNA ARUANNE

Pagulasküsimuste toimkonda kuulusid: Artur Terras (juhataja), major A. Kõrgma ja kapten A. Saidra.

Toimkond on eelmiste aastate eeskujul tegelemud julgestusprobleemidega laiemas ulatuses, hankides informatsioone ja soetades pidevaid kontakte võimaluste kohaselt ka väljaspool Rootsis olevate asutiste ja isikutega.

Artur Terras
Pagulasküsimuste toimkonna juhataja

ESTI RAHVUSFONDI ROOTSIS RAHALINE ARUANNE 1952/1953

KULUDE JA TULUDE ARUANNE 1.10.1952-30.9.1953

<u>KULUD</u>		<u>Kulutatud</u>	<u>Belarves</u>
1. <u>Trükised</u>			
a) ingliskeelsed kõned	316:20		
b) aastaraamat	<u>8000:-</u>	8316:20	8000:-
2. <u>Pressibülletään</u>		27763:18	27500:-
3. <u>Selgitustöö, informatsioon</u>			
ja välispropaganda		6813:95	7000:-
4. <u>Palgad</u>		10435:-	11500:-
5. <u>Korjanduskulud</u>		394:40	500:-
6. <u>Postikulud</u>		1192:85	1500:-
7. <u>Bürookulud</u>			
a) üürid	1740:-		1740:-
b) muud	<u>1585:39</u>	5325:39	1760:-
8. <u>Sõidukulud</u>		447:45	3500:-
9. <u>Vallasvara</u>			500:-
a) vallasvara ostetud	1876:-		
b) vallasvara soetamiseks	<u>2000:-</u>	3876:-	2000:-
Ü l e j ä ä k 30.9.1953		62564:42	62000:-
		<u>692:36</u>	
		<u>63256:78</u>	=====

<u>TULUD</u>		<u>Laekunud</u>	<u>Belarves</u>
1. <u>Liiknemaksud</u>		24881:74	27500:-
2. <u>Toetused</u>		2193:23	2000:-
3. <u>ERF üritused</u>		6298:41	3000:-
4. <u>Tulud kirjastustegevusest</u>			
a) Eesti luuleantoloogia	6228:30		6500:-
b) Muu kirjandus	<u>1037:56</u>	7265:86	1000:-
5. <u>Pressibülletään</u>		22058:89	7500:-
6. <u>Muud tulud</u>		553:65	21000:-
		<u>63256:78</u>	1000:-
		<u>63256:78</u>	<u>62000:-</u>

ALG- JA LÕPPBILANSS

<u>AKTIIVA</u>	<u>1.10.1952</u>	<u>30.9.1953</u>
1. Raha postgiro arvel	13250:71	16134:94
2. Debitorid	1757:50	2695:38
3. Üleminevad summad	<u>145:-</u>	-:-
	<u>15153:21</u>	<u>18830:32</u>

<u>PASSIV:</u>	<u>1.10.1952</u>	<u>30.9.1953</u>
1. Kreditorid	1869:75	334:80
2. Üleminevad summad	5480:30	10000:-
3. Eelmiste aastate ülejääk	7803:16	7803:16
4. Ülejääk 30.9.1953		692:36
	<u>15153:21</u>	<u>18830:32</u>
ERF Rootsis heaks välismaal	842:09	975:75
Vallasvara	6172:52	7369:20
Materjali ladu	1012:-	350:-

SELETUSKIRI RAHALISE ARUANDE JUURDE

Kulude ja tulude aruande kohta olgu selgituseks märgitud järgmist:

Trüüisid Kr.8316:20 eelarves Kr.8000:-

Selle kuluposti all on kolme ingliskeelse kõne väljaandmise kulud Kr.316: Kuna aastaraamatu väljaandmist ei ole 1952/1953.tegevusaastal jõu- tud lõpule viia, siis on eelarves selleks ette nähtud summa Kr.8000:- varu- tud 1953/1954.tegevusaastaks. See summa seisab bilansis üleminevate summade arve kreditis

Kr.8000:-

Kokku Kr.8316:-

Vallasvara Kr.3876:- eelarves Kr.2000:-

Selle kuluposti all on nähtud ERF-ile ostetud duplitseerimis- ja 1953/1954.tegevusaastaks varutud aadress- ja kirjutusmasina ostuks

/masin Kr.1876:-

Kr.2000:-

Kokku Kr.3876:-

See summa seisab bilansis üleminevate summade arve kreditis.

Liikmemaksud Kr.24.881:74 eelarves Kr.27.500:-

Sellest summast on laekunud Stockholmist Kr. 9.640:-

ja teistest keskustest Kr.15.241:74

Liikmemaksud vähemlaekumine on tingitud asjaolust, et aruandeaasta lõpuks ei olnud kõik liikmed veel tasunud oma liikmemaksu.

ERF üritused Kr.6.298:41 eelarves Kr.3.000:-

Eelarve summa on ületatud aktsioonide (peod, aktus, õnnesoovid jne.) õnnes- tunud kordamineku tõttu.

Elmar Kandre
Laakur

Voldemar Palm
Majandusnõunik

EESTI RAHVUSFOND ROOTSIS EELARVE 1.10.1953-30.9.1954

TULUD

1. Liiknemaksud
2. Toetused
3. ERF üritused
4. Tulud kirjastustegevusest
5. Pressiteenistus
6. Muud

24000:-
1000:-
5500:-
1000:-
20000:-
500:-

1. Trükised
2. Pressiteenistus
3. Informatsioon ja välis-
propaganda
4. Palgad
5. Korjanduskulud
6. Postikulud
7. Bürookulud
- a) tüür 1740:-
- b) muud 1260:-
8. Sõidukulud

KULUD
6000:-
20000:-
9000:-
11000:-
500:-
1500:-
3000:-
1000:-
52000:-

===

52000:-

===

52000:-

Eelarve moodustamisel on aluseks võetud eelmise tegevusaasta rahaline aruanne ja toimkondade 1953/1954.a. tegevuskavad ning arvestatud ka võimalikke korrektiive 1953/1954.tegevusaastal.

ETTEPANEK ESINDUSKOGULE

1. Tulude enamlaekumisel lubada juhatusel vajaduse korral toha enamkulu-
tusi eelarve kulude punktide 1, 2 ja 3 all.
2. Lubada juhatusel vajaduse korral eelarve kulude punktide 1, 2 ja 3 all
ette nähtud krediite nende punktide vahel ümber paigutada.

Elmar Kandre
Laekur

Voldemar Palm
Majandusnõunik

EESTI RAHVUSFONDI 1953/1954.a. TEGEVUSKAVA

KIRJASTUSTOIMKONNA TEGEVUSKAVA

Tegevuskava koostades 1953/1954.aastaks tuli kirjastustoimkonnal olukorrast tingituna astuda samme, mis selle tegevusaasta programmi teatud määral erinevaks muudab viimaste aastate omast.

1. Kersteni komisjoni tööga ühenduses kerkis üles toimkonnal esimese ja kiireimat lahendust nõudva ülesandena ülevaate koostamine Kersteni komisjonile olukorrast Eestis pärast anneksiooni kuni tänapäevani teadaolevate faktide põhjal ja nende võrdlus Eesti Vabariigi aegse olukorraga. Kuigi tunnistusi komisjonile koguneb rohkesti ja kõikidelt anneksioonist ja selle tulemusi illustreerivatelt aladelt, on siiski oluline, et komisjonile oleks antud ülevaatlik tagapõhi üldisest olukorra kujunemisest vallutatud riikides. Sellepärast tulevad alad nagu: Poliitiline vägivald

ja inimõiguste rikkumine, Kohtu olukord, Terror, Elatistase ja sotsiaallolud, Majanduslik kurnamine (põllumajanduses, tööstuses jne.), Kirik ja usuelu, Kultuurialad (koolid, kirjandus, kunst, teater jne.) meie asjatundjate poolt läbi töötada ja komisjonile esitada.

2. Brošüüri väljaandmine, kus kasutamisele tuleksid nii meie enda poolt Kersteni komisjonile koostatav ülevaade kui ka Kersteni komisjoni uurimise protokoll, kust välja tõstetakse Eestit käsitlev osa. Kirjastustoimkond on arvamisel, et sellest kujuneb parimaid propagandabrošüüre, mis meil kunagi on välja antud ja seda võimalust ei tohi meie kasutamata jätta.

3. Eelolevate töökava punktide kaudu on selgunud ja ka möödunud aastate kestel ilmnenud vajadusi arvestades, et Eestit käsitleva materjali läbitöötamise järgi on suur tarvidus. Seda materjali läheb vaja eriti väliskongressidest osavõtjatele kongressimaterjalide ettevalmistamisel, kuid ka meie oma publikatsioonide jaoks. Kuigi oloks vajadus saada ülevaateid lühemate ajavahemikkude järgi ja üksikasjalikumalt, ei pidanud kirjastustoimkond ERF-i eriväljaminekuid arvestades, mis tekivad Kersteni komisjonile ülevaate koostamisega ja tema töö populariseerimisega brošüüri näol, võimalikuks seda tööd suuremas ulatuses kavandada kui ainult kas poole aasta või aastaülevaadete koostamisega ja olemasoleva materjali katalogiseerimisega majanduslike võimaluste piires.

4. Kirjastustoimkond otsustas jätkata NEWSLETTERI väljaandmist, kuid alates 1. jaanuarist 1954 ainult üks kord kuus, kuna ERF-i eelarve sel aastal ei võimalda suuremate summade eelarvesse võtmist selleks otstarbeks. Kirjastustoimkond on avaldanud seisukohta, et selles veel enam kui seni kasutatakse ruumi Eesti küsimuste valgustamiseks, kuid tervet Nõukogude Liitu puudutavate küsimuste juures, mis haaravad ka Eestit, ei pääse NEWSLETTER mööda ka ülevaateartiklitest terve Nõukogude Liidu ulatuses.

5. Kirjastustoimkond on otsustanud välja anda 1954.a. algul eelmise aasta töökavas seisnud aastaraamatu - artiklitekogu, mille valmimiseks on eeltööd osalt tehtud ja osalt alles käsil. Eeltööde tegemine uue taolise ülevaatekoostamise väljandmiseks 1954/1955. tegevusaastal.

6. Väliskongressidest osavõtjate majanduslik toetamine.

7. Kaudse välispropaganda alal jätkata tööd: entsüklopeediate, atlaste ja teiste Eesti kohta andmeid sisaldavate publikatsioonide jälgimist ja nende parandamist juba ilmunud väljaannetes, koostades ülevaateartikleid oodatavate entsüklopeediate jaoks.

Uue ülesandena otsustas kirjastustoimkond võtta oma kavva võimaluste ja teede otsimist ja leidmist võõrkeelse proosaantoloogia avaldamiseks.

AKTSIOONITOIMKONNA TEGEVUSKAVA

Toimkonna tegevuse eesmärgid on välja kujunenud eelmiste aastate jooksul ja seetõttu peaksid need jääma üldjoontes ka eeloleval tegevusaastal samadeks. Seejuures tuleb aga arvestada aega ja olukordi ning vastavalt nendele sooritada aktsioonid ja üritusi ühenduses ERF-i sihtidega vabadusvõitluse intensiivistamiseks. Eriti soovitatav on osakondadel, arvestades eelpooltoodut, orraldada kohtadel enamal määral mitmesuguseid propagandalisi kui ka majanduslikke üritusi.

Üldsuunalisiks ülesandeiks aktsioonitoimkonnale oleksid:

- a) Lõpetada edukalt ERF-i poolt algatatud Eesti Vabadusnõude apellile allkirjade kogumine.
 - b) 1. Korraldada ERF-i välisvõitluse finantsnädal, mis haaraks programmi- lises osas ERF-i töö ülevaatenäituse, vastavasisulisi ettekandeid, kontserte, pidusid j.m.
 2. Organisatsioonilises ja majanduslikus osas: ühekordsete toetuste aktsiooni, uute liikmete värbamist jne., mis sünniks selleks otstarbeks koostatud kartoteegi ja kindla süsteemi alusel.
 3. Samuti välisvõitluse mälestustähtede levitamist.
- ERF-i välisvõitluse finantsnädala korraldamine toimuks kõikide ERF-i organite osavõtul ülerootsilises ulatuses.
- c) ERF-i ideeliste kui ka majanduslike ürituste õnnestumiseks intiimses koostöös informatsioonitoimkonnaga tutvustada intensiivsemalt ERF-i tööd ja tegevust ajalehtede ja ajakirjade voergudel.
 - d) Jätkata seniseid üritusi ERF-i toetamiseks.
 - e) Kuna üldrahvuslike ürituste tehniline läbiviimine on aastate kestel lasunud ERF-il, tuleb jätkata nende läbiviimist ka edaspidi.

ORGANISATSIOONITOIMKONNA TEGEVUSKAVA

ERF-i juhatuse otsusega 15. okt. s.a. otsustati moodustada uus toimikond - organisatsioonitoimikond -, mis võtaks endale osa aktsioonitoimkonna ülesandeid, eriti usaldusmeeste võrgu väljaahitamise, uute liikmete värbamise ja üldse liikmeskonda ja organisatsiooni puutuvate küsimuste osas. Aktsioonitoimkonnale, mis on olnud seni tööga väga koormatud, jääks edaspidi peamiselt mitmesuguste ERF-i ürituste ja aktsioonide läbiviimine.

Uue toimikonna ülesanded oleksid üldjoontes järgmised:

- a) Usaldusmeeste kandri täiendamine ja kindla liikmemaksude kasseerimise süsteemi väljatöötamine, arvestades kahte võimalust, postiteel ja usaldusmehe kaudu tasumist vastavalt liikme soovile.
- b) Uute liikmete värbamine, eriti koostöös aktsioonitoimkonnaga.
- c) Kohtadel osakondade abistamine organisatoorseis küsimusis kirjateel kui ka praktilises töös tihedas üheniuses bürooga.
- d) Kaasmaalastega asustatud keskuste aktiveerimine ERF-i osakondade asutamiseks, kus see puudub.
- e) ERF-i büroo abistamine organisatsioonilistes küsimustes.